

نمایش

سداویای جمهوری اسلامی ایران
معاونت فضای مجازی
اتاق وضعیت

تحلیل و بررسی رصدی واکنش‌ها به

"اظهارات ضد ایرانی وزیر خارجه آمریکا

در آکروپولیس یونان" شماره ۳۸

۱۸ مهر ۱۴۰۵

الحمد لله رب العالمين

خلاصه مدیریتی

مارکو رویو، وزیر خارجه آمریکا، در سخنرانی خود در آکروپولیس آتن با اشاره به لشکرکشی خشایارشا در سال ۴۸۰ پیش از میلاد و به آتش کشیدن معابد آتن، این رویداد را در چارچوب **تجلیل از تمدن غربی و ضرورت دفاع غرب از ارزش‌های خود** مطرح کرد. او در بخشی از همین سخنرانی آمریکا را وارث میراث یونان خواند و تلاش کرد برای آمریکا تاریخ سازی کند. گزیده‌هایی از این سخنرانی به سرعت در فضای رسانه‌ای و مجازی ایران بازنشر شد و در دو لایه متفاوت واکنش برانگیخت: **لایه نخست، توهین به هویت تاریخی ایران و تحریف تاریخ؛ و لایه دوم، ارزیابی این اظهارات به عنوان نشانه خصومت تمدنی غرب با ایران و ایرانی.** سخنگوی وزارت امور خارجه این سخنان را تحریف تاریخ برای توجیه جنگ طلبی آمریکا خواند و محسن رضایی و محمدباقر قالیباف نیز با اشاره به شکست والرین امپراتور روم از شاپور اول، به تکرار شکست‌های تاریخی مهاجمان هشدار دادند. در کنار موضع‌گیری‌های رسمی، پژوهشگران و کاربران تاریخ‌دوست با یادآوری آتش‌سوزی ساردیس در ۴۹۸ پیش از میلاد، بافت تاریخی لشکرکشی خشایارشا را برجسته کردند؛ و در ادامه، **مناقشه‌ای هویتی میان باستان‌گرایان و غرب‌گرایان** شکل گرفت. برآیند رصد نشان می‌دهد مخالفت با روایت تاریخی رویو، محور مشترک بخش قابل توجهی از واکنش‌های جریان‌های داخلی بود؛ با این تفاوت که درباره تفسیر سیاسی اظهارات و نحوه بهره‌برداری تبلیغاتی از آن، دیدگاه‌های متفاوتی مطرح شد.

گزاره‌های راهبردی

۱. سخنرانی مارکو روبیو در آتن با محوریت تمدن غرب و اشاره به لشکرکشی خشایار شاه به آتن به عنوان رویدادی تاریخی در روایت تهدیدهای وارد شده به تمدن یونان.
۲. توصیف جمهوری اسلامی ایران با تعبیر «کیش مرگ» از سوی روبیو و بازتاب این اظهارات در فضای مجازی، هم‌زمان با بحث درباره بازنمایی تاریخ ایران و تلاش برای تفکیک میان مردم ایران و حاکمیت.
۳. واکنش سخنگوی وزارت امور خارجه به اظهارات روبیو و تأکید بر تحریف تاریخ از سوی آمریکا برای توجیه سیاست‌های جنگ طلبانه.
۴. اشاره محسن رضایی و محمدباقر قالیباف به شکست والرین، امپراتور روم، از شاپور اول و تأکید بر سابقه تاریخی ناکامی قدرت‌های مهاجم در برابر ایران؛ موضعی که در بسترهای مختلف بازتاب یافت.
۵. ورود کاربران علاقه‌مند به تاریخ و برخی پژوهشگران به بحث، با تأکید بر زمینه‌های تاریخی لشکرکشی خشایار شاه، از جمله آتش‌سوزی ساردیس و نقش آتن در حمایت از شورش ایونی.
۶. پیوند زدن سخنرانی روبیو با اقدامات تحریمی آمریکا علیه مقام‌های دیوان کیفری بین‌المللی از سوی بخشی از کاربران و طرح این موضوع که واشنگتن در مواجهه با نهادهای حقوقی بین‌المللی، رویکردی گزینشی دارد.
۷. تشدید اختلاف میان باستان‌گرایان و غرب‌گرایان بر سر نسبت هویت ایرانی، هویت دینی و گرایش به غرب.
۸. تأکید بخشی از معاندین بر تفکیک قائل شدن روبیو میان مردم ایران و حاکمیت در مجموع سخنرانی.
۹. طرح درخواست از دستگاه دیپلماسی برای ارائه پاسخی مستند و نمادین به اظهارات روبیو، از جمله در مکان‌هایی مانند تخت جمشید.

اهم خطوط پیام القای و میزان مشارکت جریان‌ات سیاسی در مسائل جریان ساز

مشارکت	رویکرد	ریز مسئله	جریان سیاسی	مسئله
۵۰٪	حمایتی	تفسیر این سخنانی به عنوان سند دشمنی تمدنی غرب با ایران و ایرانی، نه صرفاً با نظام جمهوری اسلامی و تاکید بر بی نتیجه بودن مسیر مدارا با غرب	اصولگرا	تفسیر اظهارات روبیو و نسبت آن با هویت ایران
۲۵٪	حمایتی	محکومیت اظهارات به عنوان توهین به هویت تاریخی ملت و تاکید بر وحدت ملی فارغ از اختلاف نظرهای داخلی در برابر چنین روایت‌هایی	اصلاح طلب	
۲۵٪	تخریبی	تاکید بر تمایز روبیو میان مردم و حکومت و ادعای سوءاستفاده تبلیغاتی رسانه‌های حاکمیتی از یک جمله خارج از بافت برای انحراف توجه از مسائل داخلی	معاندین	

مشارکت	رویکرد	ریز مسئله	جریان سیاسی	مسئله
۳۵٪	حمایتی	برجسته سازی روایت متقابل (آتش سوزی ساردیس، منشور کوروش، غارت های اسکندر) برای رد اتهام بربریت و اثبات تحریف گری غرب	اصولگرا	روایت تاریخی و بافت لشکرکشی خشایارشا
۲۵٪	حمایتی	ارجاع به منابع دانشگاهی و پژوهشگران تاریخ هخامنشی برای اصلاح روایت یک سویه و اشاره به ویژگی های فرهنگی و اداری هخامنشیان	اصلاح طلب	
۴۰٪	تخریبی	پیوند دادن بحث هخامنشیان به مطالبه تغییر نظام و انتقاد از آنچه بی توجهی حاکمیت به هویت باستانی ایران خوانده می شود	معاندین	

مشارکت	رویکرد	ریز مسئله	جریان سیاسی	مسئله
۴۰٪	حمایتی	استقبال از مواضع قاطع محسن رضایی و قالیباف و دفاع از لحن بازدارنده در برابر آنچه تهدید تمدنی آمریکا خوانده می شود	اصولگرا	واکنش رسمی و مطالبه موضع گیری دیپلماتیک
۴۰٪	حمایتی	دفاع از واکنش سنجیده وزارت امور خارجه و تاکید بر پاسخ مستند تاریخی و دیپلماتیک به جای تنش افزایی لفظی	اصلاح طلب	
۲۰٪	تخریبی	توصیف مواضع رسمی به عنوان استفاده ابزاری حکومت از یک رویداد تاریخی برای تقویت روایت دشمن محور و پوشاندن بحران های داخلی	معاندین	

تحلیل احساسات

در این بازه، فضای احساسی افکار عمومی درباره اظهارات رویو به طور مشخص تحت تاثیر **خشم** قرار داشته است؛ احساسی که با فاصله معنادار در جایگاه نخست ایستاده و بازتاب مستقیم احساس توهین به هویت و تمدن تاریخی ایران در بخش بزرگی از واکنش‌هاست. **غم** در جایگاه دوم و با سطحی قابل توجه قرار دارد؛ سطحی که بازتاب‌دهنده دلخوری و نگرانی از تبدیل شدن تاریخ باستان به ابزار تقابل سیاسی و جنگ تمدن‌ها در گفتار مقامات و رسانه‌ها است. **اعتماد** در جایگاه سوم حضور دارد که بازتاب‌دهنده تکیه بخشی از مخاطبان به روایت‌های رسمی و پاسخ‌های مستند تاریخی و نیز غرور ملی در بازنشر مواضع مقامات و بازخوانی شکوه تمدن ایرانی است. **انتظار یا درخواست** بازتاب مطالبه پاسخ‌گویی روشن و نمادین از دستگاه دیپلماسی است. **شادمانی، تعجب، نفرت، امید و ترس** در سطحی بسیار پایین قرار دارند؛ پایین بودن تعجب نشان می‌دهد این اظهارات برای مخاطبان، بیشتر ادامه روایت‌های آشنای پیشین ارزیابی شده است تا رویدادی غیرمنتظره. در مجموع، الگوی احساسی این بازه را می‌توان «خشم هویتی همراه با دلخوری تاریخی» توصیف کرد؛ الگویی که نشان می‌دهد مسئله اصلی مخاطبان، بیش از جدل سیاسی روزمره، حفظ حرمت روایت تاریخی و هویت جمعی در برابر روایت سازی آن توسط یک مقام خارجی بوده است.

رویکرد انتشار محتوای کاربران

هجمه

۱. ادعای اینکه رسانه‌های وابسته به حاکمیت، جمله‌ای را **از بافت سخنرانی خارج کرده** و برای **تحریک احساسات ملی‌گرایانه و منحرف کردن توجه از مسائل داخلی** به کار برده‌اند.
۲. توصیف مواضع رسمی مقامات به عنوان ابزاری برای **تقویت روایت دشمنی خارجی و پوشاندن بحران‌های اقتصادی و اجتماعی داخلی**.
۳. طرح این برداشت که تقابل لفظی حاکمیت با روییو، در عمل به تقویت روایت **«دشمنی آمریکا با ایران و ایرانی»** و فاصله گرفتن از **تمایز میان مردم و حکومت** می‌انجامد.

انتقاد

۱. مطالبه پاسخ نمادین و مستند دستگاه دیپلماسی، از جمله سخنرانی در مکان‌های تاریخی نظیر **تخت جمشید**، به جای بسنده کردن به بیانیه.
۲. نقد روایت **یک‌سویه و گزینشی روییو** و مطالبه ارائه کامل بافت تاریخی (آتش‌سوزی ساردیس و پیشینه جنگ‌های ایران و یونان) در رسانه‌های داخلی.
۳. انتقاد از کشیده شدن بحث تاریخی به اختلاف میان **باستان‌گرایان و غرب‌گرایان** و کم‌رنگ شدن **اتحاد ملی** در برابر این اظهارات.

دفاع و حمایت

۱. استقبال از واکنش‌های رسمی **سخنگوی وزارت امور خارجه** و مواضع **محسن رضایی و محمدباقر قالیباف** و توصیف آن‌ها به عنوان پاسخ مقتدرانه و مستند به تحریف تاریخ.
۲. تاکید بر اینکه مسئله غرب با **ایران و تمدن ایرانی** است، نه صرفاً با نظام سیاسی آن و استناد به این سخنرانی به عنوان تاییدی بر **لزوم هوشیاری در برابر آمریکا**.

بسترهای جریان ساز فضای مجازی

توییتر

ایکس قطبی‌ترین فضا و میدان اصلی بحث درباره بافت سخنرانی بود. دو جریان تقریباً هم‌وزن در آن شکل گرفت: جریان نخست اظهارات روبیو را ناقص و توهین‌آمیز به هویت ایرانی می‌دانست و با تاکید بر آتش‌سوزی ساردیس، آن را روایتی گزینشی از تاریخ معرفی می‌کرد. جریان دوم، که عمدتاً از میان معاندین بود، بر تمایز روبیو میان مردم و حکومت و سوءاستفاده تبلیغاتی رسانه‌های ایران از این موضوع تاکید داشت.

تلگرام

تلگرام تحلیلی‌ترین بستر در این پرونده بود. کانال‌های خبری و سیاسی، با ارجاع به هرودوت، آتش‌سوزی ساردیس و دیدگاه پژوهشگرانی چون تورج دریایی، مورخ برجسته ایرانی بافت تاریخی را بازگو کردند و هم‌زمان مواضع رسمی محسن رضایی، قالیباف و دیگر مقامات را به گستردگی بازنشر دادند. در کنار آن، برخی کانال‌های معاند بر سوءاستفاده تبلیغاتی از یک جمله تاکید کردند.

اینستاگرام

اینستاگرام بستر واکنش احساسی-هویتی و بازنشر موضع رسمی بود. بیشترین حجم محتوا، توهین به تمدن ایرانی، غرور هخامنشی و پاسخ به روبیو در قالب ویدیو و اسلاید (تصاویر تخت جمشید، تصویر خشایارشا و مقایسه با اسکندر) بود و مواضع رضایی و قالیباف با تعامل بالا بازنشر شد.

ویراستی

ویراستی فضایی ملی‌گرایانه، حماسی و ضد غربی ارائه داد. محور غالب، تفسیر سخنرانی به عنوان سند دشمنی تمدنی غرب با خود ایران، فارغ از نوع حکومت، و تمسخر کسانی بود که هویت خود را در تقابل با اسلام و در همسویی با غرب تعریف می‌کنند. پاسخ‌های حماسی و کنایه‌آمیز به روبیو و مقایسه رفتار هخامنشیان با سوابق تاریخی غرب (از اسکندر تا استعمار مدرن) در این بستر پرتکرار بود؛ حجم تحلیل‌های عمیق تاریخی کمتر و فضای احساسی-هویتی قوی‌تر از سایر بسترها بود.